

קניין שטר

6c	700	76c
46	✓	✓

1. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ה עמוד א
 ומנין שאף בשטר? ודין הוא : ומה כסף שאין מוציא – מכניס, שטר שמוציא – אינו דין שמכניס.
 מה לכסף שכן פודין בו הקדש ומעשר שני, תאמר שטר שאין פודין בו הקדש ומעשר שני, דכתיב :
 ונתן הכסף וקם לו? אמר קרא : ויצאה והיתה, מקיש הויה ליציאה, מה יציאה בשטר, אף הויה נמי
 בשטר. ואקיש נמי יציאה להויה, מה הויה בכסף, אף יציאה בכסף! אמר אבוי, יאמרו : כסף
 מכניס כסף מוציא, סניגור יעשה קטיגור! אי הכי, שטר נמי יאמרו : שטר מוציא שטר מכניס,
 קטיגור יעשה סניגור! מילי דהאי שטרא לחוד, ומילי דהאי שטרא לחוד. הכא נמי האי כספא
 לחוד, והאי כספא לחוד! טיבעא מיהא חד הוא.

2. תלמיד הרשב"א
 ומנין שאף בשטר – פי' היינו טעמא דנקא לישנא דאף לגבי שטר משום דשטר לא כתיבא להדי
 בקרא כמו כסף וביאה.

3. שיטה לא נודע למי
 האי דאקדים ביאה לשטר משום דהאי תנא דבריתא סדרא דקרא קדריש והאי דקדאמר אף
 בשטר ולא קאמר ומנין בשטר, משום דכסף וביאה הנאתן מרובה ושטר אין בו שום הנאה דנימא
 דבההיא הנאה גמרא ומקניא נפשה.

***במה התקשו הראשונים הנ"ל בביטוי "ומנין שאף בשטר"? מהי תשובתם? העזר במקורות הבאים.**

4. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ט עמוד א
 ת"ר : בשטר כיצד? כתב לו על הנייר או על החרס אף על פי שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי,
 בתך מאורסת לי, בתך לי לאינתו – הרי זו מקודשת. מתקיף לה ר' זירא בר ממל : הא לא דמי האי
 שטרא לשטר זביני, התם מוכר כותב לו שדי מכורה לך, הכא בעל כותב בתך מקודשת לי. אמר
 רבא : התם מעניינא דקרא, והכא מעניינא דקרא, התם כתיב : ומכר מאחוזותו, במוכר תלה
 רחמנא, הכא כתיב : כי יקח, בבעל תלה רחמנא. התם נמי כתיב : שדות בכסף יקנו! קרי ביה יקנו.
 מאי טעמא קרית ביה יקנו? משום דכתיב ומכר, ה"נ קרי ביה כי יקח, דכתיב : את בתי נתתי לאיש
 הזה! אלא אמר רבא : הלכתא נינהו, ואסמכינהו רבנן אקראי. ואיבעית אימא, התם נמי כתיב :
 ואקח את ספר המקנה.

5. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת קידושין פרק א
 סדר מכירה כך הוא אני פלוני מכרתי בתי לפלוני סדר קידושין כך הוא אני פלוני קידשתי בתי
 לפלוני רבי חגי בעא קומי רבי יוסי החליף ואמר אני פלוני לקחתי בתו של פלוני אני פלוני קידשתי
 בתו של פלוני אמר ליה ומה בכך אבל אם החליף לשון מכירה בלשון קידושין או לשון קידושין
 בלשון מכירה לא עשה כלום.

***מי כותב את השטר לכתחילה לפי הירושלמי? מי לפי הבבלי? מה יסוד מחלוקתם? העזר במקורות הבאים.**

6. המקנה מסכת קידושין דף ט עמוד א
 בגמרא בשטר כיצד וכו'. נראה הא דנקט בתך ולא נקט שמקדש אותה עצמה, משום דעיקר
 הרבותא הוא שהבעל כותה ולא האב ולא נימא דדמי לשטר זבינא משום דכתיב את בתי נתתי
 כדקאמר בסמוך, וכן נר' מהא דאמר לקמן ה"נ קרי כי יקח, ופירש"י ז"ל ונימא דאבי הנערה
 קאמר שהוא מקיחה לבעל. ונראה דהיינו כי יקח דכתיב בפרשת מוציא ש"ר דכתיב בתר הכי את
 בתי נתתי.

***מה עיקרי חידוש הסוגיא בדף ט. לפי דבריו?**

7. תוס' ר"י הזקן דף ט.
 הלכתא נינהו כלומר שכך קבלו פי' עניין קידושין מסיני מפי משה רבנו.

***מהו החידוש הגדול בקנין שטר שצריך להיאמר למשה רבינו מסיני?**

8. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ה עמוד א

חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא ליכתוב רחמנא בשטר ותיתי מהנך מה להנך שכן הנאתן מרובה

***איך מגדירה הגמרא את ההבדל בין קניין שטר לקנייני כסף וביאה?**

9. רמב"ם הלכות אישות פרק א הלכה א

קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא לישא אותה מכניסה לביתו ובוועלה בינו לבין עצמו ותהיה לו לאשה, כיון שנתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחלה בפני עדים ואחר כך תהיה לו לאשה שנאמר (דברים כ"ב) כי יקח איש אשה ובא אליה.

***האם לקניין שטר יש רמז לפני מתן תורה?**

10. ה"ר"ן מסכת נדרים דף ל עמוד א

אלא כיון שהתורה אמרה כי יקח איש אשה ולא אמרה כי תלקח אשה לאיש לא כל הימנה שתכניס עצמה לרשות הבעל ומש"ה אמרי' בפ"ק דקידושין (דף ה) דאי אמרה היא הריני מאורסת לך אין בדבריה ממש אלא מכיון שהיא מסכמת לקדושי האיש היא מבטלת דעתה ורצונה ומשוי נפשה אצל הבעל כדבר של הפקר והבעל מכניסה לרשותו הלכך אין אנו דנין בקדושין מצד האשה אלא מצד הבעל.

11. מהר"ל אור חדש עמ' קס"א

וכנגד זה האישה נקנית בג' דרכים בכסף בשטר ובביאה (קידושין ב, א) כי האיש מתדבק באישה והדבקות הוא בג' פנים אשר אמרנו כי בכסף בשביל שהאישה מקבלת הנאת כסף מתחברת היא אליו והשטר שהוא לשון כח באיש שמתחבר לאישה כאשר מושל על האישה וזהו חיבור האיש אל האישה וזהו קידושי שטר שהוא לשון שוטר וממשלה ובביאה שזהו חיבור האיש עם האישה והאישה מתחברת לבעלה כי הביאה לשניהם ולכך בשלושה דרכים שכל אחד דרך בפני עצמו.

***כיצד מגדיר המהר"ל את ההבדל בין שלושת הקניינים? מה מייחד את קניין שטר?**

12. תוספות מסכת קידושין דף יד עמוד ב ד"ה "וכל קניינו"

לכך נראה לר"ת דה"פ הואיל וכל קניינו דעובד כוכבים בעבד עברי בכסף דכתיב ביה מכסף מקנתו לאפוקי שאינו קונה בשטר דישראל גופיה לא קני ע"ע בשטר אלא משום דאיתקש לאמה ואמה לאחרת דדרשינן (לקמן דף טו.) מה אחרת מקניא בשטר אף זו וכו' ובעובד כוכבים לא שייך האי טעמא שהרי אינו בתורת גיטין וקידושין ועוד הראה לר"ת דאפילו בקרקעות עובד כוכבים אינו קונה בשטר כדאמר בחזקת הבתים (ב"ב דף נד.) עובד כוכבים מכי מטא זווי לידה איסתלק ליה וישראל לא קני עד דמטא שטרא לידה משמע דאין קנין שטר לעובד כוכבים.

***מדוע לפי הנ"ל מובן מדוע אין לגוי קניין שטר בעבד עברי ובקרקעות?**

13. רשב"א קידושין דף ט.

וא"ת ואמאי לא אקשינן ליה והא לא דמי האי שטרא לשטרא דגט, דהתם מקנה כותב והכא קונה כותב. י"ל, משום דאיכא למימר דדומיא דגיטין הוא דהכא והתם בעל כותב והיא מקבלת.

***מדוע לפי הנ"ל מובן מדוע הבעל הוא כותב הגט והקידושין?**

14. ספר מורה נבוכים חלק ג פרק מט

ולמנוע אלו הרעות העצומות ולהביא התועלת הכוללת והיא ידיעת היחסים, נאסרה הקדשה והקדש, ולא נמצא צד התר למשגל רק ביחד אשה ולישא אותה במפורסם, כי אילו היה די לו ביחודה בלבד, היו רוב בני האדם מביאים קדשה לבתיהם זמן אחד מוסכם בין שניהם ויאמר שהיא אשתו, ומפני זה צוה לעשות מעשה אחר שייחדה אליו בו והוא האירוסין, ושיפרסם הדבר והוא הנשואין, ויקח בועז עשרה אנשים וגו', ופעמים שלא יהיה בינים הסכמת אהבה ושלוש ולא יסודר ענין ביתם, והותר לו לגרשה, ואלו היתה מתגרשת בדבור לבד או בהוציאה מביתו, היתה האשה מחזרת אחר פשיעה ויוצאה ואומרת כי גרושה היא, או כשתזנה עם אדם תאמר היא והנואף שכבר נתגרשה, ולזה נצטוונו שלא יתכן לגרש רק בספר שיעיד עליו וכתב לה ספר כריתות.